

MĚSTO NĚMÝCH A NESLYŠÍCÍCH – SVOBODA SLOVA A TOLERANCE V PRAXI

Jakub Jedlička

Před tím, než začnu se samotnou úvahou, bych vás milerád zavedl do *Města němých a neslyšících*. Že jste o něm ještě neslyšeli? Pochybuju. Spíš jej znáte pod jiným jménem. Abych však rozptýlil pochybnosti, popíšu vám, kdy jsem si poprvé uvědomil jeho existenci.

Určitě jste si tím také prošli.

Jedete z práce a těšíte se, až přijedete domů. Jenže ouha! Vlak, most mezi domovem a prací, se zastaví a vám nezbude nic jiného, než čekat, až se rozjede. Ze začátku nadáváte na *České dráhy* – zábava na pět minut. Co ale potom? Já zůstávám věrný *svému* způsobu krácení času. Dívat se z okna. Možná se tomu smějete, ale takové dívání pro nás může být víc než poučné. *Stačí akorát vědět, jak se správně dívat.*

Nedávno měl můj vlak desetiminutový výpadek mezi Masarykovým nádražím a Libní a mně se naskytl „nádherný“ výhled na jeden z neudržovaných obytných bloků. Nevím proč, ale hned, jak jsem viděl ty břechtanem porostlé zdi, mě ten název napadl. *Město němých a neslyšících...*

Místo, které je na pokraji chaosu. Vysoké domy, podobné včelím úlům, se pomalu rozpadají. Stejně tak i chodníky, fontány, parky, společnost – *všechno směřuje ke konci*. Ptáte se proč?

Město, o kterém mluvím, může být kdekoli na zemi. Může být drobné jako vesnička v Krkonoších nebo velké jako Praha. Nezáleží ani na počtu obyvatel, ani na jejich státní či rasové příslušnosti.

Město, stejně jako celý svět, je závislé jen na lidech – na jejich názorech a chování.

Tím se konečně dostávám k podstatě celé úvahy. Ptali jste se mne, proč *Město němých a neslyšících* umírá? Kvůli lidem. Protože zapomněli, co to znamená *svoboda slova* a s tím spojená *tolerance*.

Vždyť co by byl člověk, kdyby neměl svůj vlastní názor a nemohl se o něj podělit s ostatními? Ano, byl by němý – stejně jako obyvatelé *Města*. A co se víc pojí se svobodou slova nežli tolerance, která drží nesourodé názory pod jednou pokličkou? Bohužel, ani tolerance se v *Městě* nevyskytuje. Jak tedy může společnost v takovém prostředí fungovat? Jednoduše – nefunguje.

Již podle názvu bychom mohli *Město* rozdělit na dvě nerovnoměrné skupiny lidí – němé a neslyšící. Mezi němé patří běžní občané, kteří mají spoustu originálních nápadů, s nimiž by mohli vylepšit stav *Města*, ale mají zakázáno mluvit. Nemohou se vyjadřovat, nemohou zpochybňovat styl, jakým se jejich společnost řídí. Dokonce se ani nemohou obhajovat. Mohou prostě jenom... *žít*. Ale co je to za život, když o něm nemohou rozhodovat? A když jim navíc „vyšší vrstva“ vnucuje víru, že chod *Města* je v naprostém pořádku, ačkoliv to není pravda?

Druhá vrstva obyvatel – neslyšící – se při vzniku *Města* dostali z řad normálních občanů do popředí a ujali se vlády nad ostatními („pro jejich dobro a bezpečí“). Mají o světě a životě v něm své vlastní představy, které automaticky pokládají za jediné a správné. A protože se jimi řídí oni, musí se jimi řídit všichni lidé. A jestli někdo neuposlechne, bude potrestán a víra v přesvědčení „vyšší vrstvy“ mu bude vnucena (je však člověk pevně přesvědčený, když v hloubi duše nevěří?). Ačkoliv se však pokouší neslyšící stavět na odív neohroženost, mají také strach. Strach z okamžiku, kdy by jeden z němých kolem sebe shromáždil dav, který by mu ve všem naslouchal, a předstoupil k nim s požadavky. Poněvadž si však jsou tohoto rizika vědomi, pečlivě němé hlídají, aby se nemohli setkávat bez jejich vědomí.

Máte pocit, že už máte dost politiky *Města němých a neslyšících*? Sám se vám nedivím. Já jsem nikdy na politikaření nebyl, a proto budu jen rád, když se vrátíme na domácí půdu.

Dokážete si ale představit, že by se problém *Města* rozšířil i do našeho okolí? Ne? Já také ne. Každý by měl mít možnost vyjádřit svůj názor a představit ho ostatním. I kdyby to byla nějaká hloupost (*př.: Ke smažené tresce bych si nikdy nedal mléko.*), tak ji klidně řekněte nahlas. Nemusíte se stydět – je to váš názor. A na ten má každý z nás právo. Jak psal John Locke: „...*zákony neurčují pravdivost názorů, nýbrž chrání bezpečí a jistotu pospolitosti a majetek každého člověka.*“ Tudíž by se dalo konstatovat, že do určité míry si můžete myslet cokoliv a jestli chcete, můžete se o svůj názor podělit s ostatními.

Samozřejmě – žijeme na jisté úrovni, což od nás vyžaduje nejenom povinnosti, ale i dávku slušnosti. Proto, když víte, že byste svým názorem někomu ublížili, tak si svou ideu raději nechte pro sebe. Jak jednou řekl Albus Brumbál z filmů o Harry Potterovi: „*Slova jsou (...) naším největším nevycherpatelným zdrojem magie. Schopná způsobovat zranění i napravovat je.*“

Ted' však na chvíli odbočme od svobody slov a věnujme se pro změnu *toleranci*, která je pro záměr této úvahy neméně důležitá. I tady platí: „Kdo chce být sám tolerován, ať toleruje ostatní.“

Začneme tím nejprostším.

Každý je jiný. Na světě neexistují dva jedinci, kteří by stejně vypadali, natož mysleli. Každý je svým vlastním originálem a to není nic, za co bychom se měli stydět. Navíc - člověk během své cesty životem narazí na rozcestí či různé překážky, které můžou (ale nemusí) ovlivnit jeho názory v budoucnu, tudíž ani NENÍ MOŽNÉ, aby se názory všech lidí SHODOVALY. Kdo ale v tom případě určí, jaký názor je ten správný? Vláda? Profesorský sbor na Karlově univerzitě? Váš soused? Nebo dokonce vy? Podle Johna Locka, na kterého se tímto znovu odvolávám, nemáme právo soudit druhé, pokud nejdříve neposoudíme sebe. A i když tak učiníme, právo konečného rozsudku bude vždycky patřit (ateisté prominou) tomu nejpovolanějšímu – Nejvyššímu soudci. Když o tom však přemýšlím... Musí být správný pouze JEDEN názor?

Zkuste si představit následující situaci. Bavíte se se spolužákem o hudbě a řeknete mu, že posloucháte *hard rock*. Když se ho zeptáte na jeho favorita, odpoví vám, že si do sluchátek pouští hudbu z westernových filmů. Přestanete se kvůli tomu, že má radši Morriconeho než Lordi, s ním bavit? Začnete se mu pošklebovat, že na westerny se koukají jen staří dědci? Nebo mu rovnou vyhlásíte křížovou výpravu, abyste ho donutili věřit, že *hard rock* je nejlepší? Ne, samozřejmě že ne.

Bohužel – v historii k tomu několikrát došlo. Tím nemyslím, že by se papež Urban II. hádal s muslimy kvůli hudbě. Ne, tam šlo o něco jiného. O víru. Aby co nejvíce lidí věřilo v jednoho a toho samého boha. Jak jsem však již výše psal – můžete v něco opravdu věřit, když o tom nebudete přesvědčeni? Jak píše John Locke: „*Žádný člověk se nevzdá naděje na svou věčnou spásu a nepřijme pod nátlakem obřad nebo víru, jež mu předepíše někdo jiný, ať je vládce nebo poddaný.*“

Kromě toho však také píše: „*Člověk má právo napomínat, nabádat, přesvědčovat druhého člověka, že se mýlí, ale nemá právo donucovat druhé mečem.*“

Měl tedy papež Urban II. či sultán z Východu právo nutit druhou stranu, aby se podvolila tlaku a přijala *pravou* víru? Samozřejmě, kdybychom toto téma rozebírali dál, došli bychom v závěru k tomu, že v křížových výpravách bylo náboženství pouhou zástěrkou a že hlavním motivem bylo upevnění moci. Z toho důvodu opustím středověk a vrátím se z Jeruzaléma zpět k psacímu stolu.

Jak jste se mohli přesvědčit, svoboda slova i tolerance nejsou termíny, které by měly upadnout v zapomnění. Ačkoliv dnes již tolik neřešíme otázky týkající se víry a náboženství, stále je důležité mít svůj názor. Když jste přesvědčeni o správnosti svého názoru či nápadu, s klidným svědomím jej předložte ostatním. Zároveň si však vyslechněte názory ostatních. A jestli se vám nebudou líbit, nechte „soupeře“ argumentovat. On dá zase šanci vám. Definice *Zákona o vzájemné toleranci dvou a více jednotlivců*.

Samozřejmě se může nějaký „šklíba“ zeptat: „Jak můžu o něčem rozhodovat, když nejsem ve vládě?“ Odpověděl bych mu, že ho vždy někdo uslyší...